

امین جامعه شناسی ایران

یادمان دکتر محمد امین قانع‌راد

به کوشش: حسین گنجی
با همکاری: عاطفه شمس و فرزانه امینی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۸

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- عنوان و نام پدیدآور : امین جامعه‌شناسی ایران: یادمان دکتر محمدامین قانعی‌راد/ به کوشش حسین گنجی با همکاری عاطفه شمس و فرزانه امینی.
- مشخصات نشر : تهران : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ، ۱۳۹۸.
- مشخصات ظاهری : ۳۸۰ص.
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۵۸۸-۸
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- عنوان دیگر : یادمان دکتر محمدامین قانعی‌راد.
- موضوع : قانعی‌راد، سیدمحمدامین، ۱۳۳۴ - ۱۳۹۷ — یادنامه‌ها
- موضوع : جامعه‌شناسان — ایران
- موضوع : Sociologists -- Iran
- شناسه افزوده : گنجی، حسین، ۱۳۶۳-، گردآورنده
- شناسه افزوده : شمس، عاطفه، ۱۳۶۳-، گردآورنده
- شناسه افزوده : امین، فرزانه، ۱۳۶۸-، گردآورنده
- شناسه افزوده : سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
- رده بندی کنگره : H۳۰۷
- رده بندی دیویی : ۱/۰۹۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۵۷۳۹۶۱۳

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۴۶-۵۸۸-۸

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

امین جامعه‌شناسی ایران

یادمان دکتر محمد امین قانعی‌راد

به کوشش: حسین گنجی با همکاری عاطفه شمس و فرزانه امینی

ناشر: انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۵۰۰ نسخه / چاپ اول ۱۳۹۸

چاپ و صحافی: انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه جمهوری اسلامی ایران

سید آصف آصفی

ویراستار: آرزو تجلی

طرح جلد: بنیامین امیری صفحه آرایی: علیرضا خورسندی

ناظر فنی: پرویز یختیاری

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی (غرب به شرق)، بلوار کتابخانه ملی

تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۵ دورنگار: ۸۱۶۲۳۳۰۱

وبگاه: www.nlai.ir پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

فهرست مطالب

۷	سخن نخست
۹	مقدمه: به یاد استاد دکتر سید محمد امین قانع‌راد (۱۳۳۴-۱۳۹۷) خورشیدی
	یادداشت‌ها
۱۳	قانع‌راد و مطبوعات / محسن آرسوده
۱۵	پرواز دگرخواهانه یگانه جامه‌شاهی / آیدین ابراهیمی
۱۷	خیلی دور، خیلی نزدیک / محمود اسماعیل بی
۱۹	کنشگر واقعی در عرصه علم / علی انتظاری
۲۰	نمونه تعهد روشنفکرانه / احمد بخارایی
۲۲	دغدغه مند تضارب اندیشه‌ها بود / گفت وگو با اشرف بروجنی
۲۷	جامعه‌شناسی، زندگی و دیگر هیچ! / احمد پورنجاتی
۲۹	امینی که برای جامعه‌شناسی رادمردی بسیار کرد / سمیه توحیدلو
۳۲	درباره دوست سی ساله / حمیدرضا جلالی پور
۳۶	متصف در اخلاق و عمل / غلامرضا جمشیدیها
۳۷	صداقت و صراحت علمی و تعهد اجتماعی مرحوم استاد قانع‌راد / ابراهیم حاجیانی
۳۹	از مرگ آگاهی تا مرگ اندیشی / هادی خانیکی
۴۱	برای آن که ایستاده مرد / هادی خانیکی
۴۲	ضرباهنگ موزون دانش اجتماعی / هادی خانیکی
۴۴	قانع‌راد و جامعه‌شناسی انتقادی / هادی خانیکی
۴۹	تکراری ترین رنج عالم / گیتی خزاعی

- ۵۰ قدبلندی میان زمین و آسمان / فرهاد خسروخاور
- ۵۲ منتقدی صریح / عبدالحسین خسروپناه
- ۵۴ اسمعیل خلیلی - شعر /
- ۵۸ افتادن برگی دیگر از تاریخ رنج / آرمان ذاکری
- ۵۹ چه کسانی جلوی همایش آسیب‌های اجتماعی را گرفتند؟ / علی ربیعی
- ۶۱ سیمای دین به نگرانه یک جامعه‌شناس / محمدجواد روح
- ۶۳ گفتن به به عمل و وجدان / محمد زینالی اناری
- ۶۶ جامعه‌شناس انتقادی حوزه عمومی / حسین سراج زاده
- ۶۸ شور زندگی / سید حسین سراج زاده
- ۷۰ یادداشتی درباره دکتر قانعی راد / سید حسین سراج زاده
- ۷۳ جامعه‌شناس مردم‌مدار، آخرین تاب از محمد بن قانعی راد / مهدی سلیمانی
- ۷۵ آدم‌هایی که وقتی نیستند، بیشتر هستند / سراج زاده
- ۷۶ امین مردم / رضا صالحی امیری
- ۷۸ در سوگ آن جامعه‌شناس یگانه! / مهران صولتی
- ۸۰ کاوشگر کنج‌ها و جامعه ایرانی / غلامرضا ظریفیان
- ۸۲ به یاد دکتر قانعی راد / پردیس عامری
- ۸۴ درباره دکتر قانعی راد / عباس عبدی
- ۸۵ قانعی راد چگونه جامعه‌شناسی بود؟ / عباس عبدی
- ۸۸ برای استادم / فاطمه عزلتی مقدم
- ۸۹ او جامعه‌شناس مب‌لنشین نبود / فردین علیخواه
- ۹۱ شجاع و اثرگذار / غلامرضا غفاری
- ۹۳ هوادار پرشور استقلال دانشگاه / محمد فاضلی
- ۹۵ هجرت مردی که نگران ایران بود / محمد فاضلی
- ۹۷ فهم پذیر کردن نهاد آموزش عالی، بزرگترین برنامه قانعی راد بود / نعمت‌الله فاضلی

- ۹۹ دانشمندی که راوی دیگران نبود/ گفت وگو با مقصود فراستخواه
- ۱۰۵ چه روز سختی بود که گذشت/ مقصود فراستخواه
- ۱۰۷ او یک سالک بود/ میترا فردوسی
- ۱۰۹ شمع پرفروغ/ علیرضا فرزین
- ۱۱۱ دوستی که رفت/ ناصر فکوهی
- ۱۱۵ تلاش برای ایجاد جامعه علمی منسجم/ ناصر فکوهی
- ۱۱۷ یادداشتی بری دکتر قانع‌راد/ کامران فلاحتی
- ۱۱۹ آن نیستی نه رفتی، آنم، که در ضمیری/ عزیز قانع‌راد
- ۱۲۰ مردی که آینه دارم خویش بود/ حسینعلی قبادی
- ۱۲۳ گهربارترین میراث دکتر قانع‌راد/ حمدجواد غلامرضا کاشی
- ۱۲۴ سه قانع‌راد/ عباس کاظمی
- ۱۲۶ قانع‌راد آنچه از دستش بر می‌آید انجام داد/ ربه کردونی
- ۱۲۷ مصلح ممتاز/ حسین گنجی
- ۱۳۰ درخت پرثمر جامعه شناسی ایران/ حسن محدثی گیلوایی
- ۱۳۴ در باب استاد قانع‌راد/ حسن محدثی گیلوایی
- ۱۳۶ جامعه شناس اصلاح طلب/ علی مرشدزاده
- ۱۳۸ جای خالی دانشمند متعهد دوران/ مجتبی مقصودی
- ۱۴۱ درس مهمی از مرحوم دکتر قانع‌راد: اصلاح در اصلاح/ محمد منصورنژاد
- ۱۴۳ در سوگ استاد محمدمامین قانع‌راد/ آذر منصوری
- ۱۴۴ قانع‌راد، والرشتاین، و چند مسئله دیگر/ پژمان موسوی
- ۱۴۷ وز شمار خرد هزاران بیش/ گفت وگو با دکتر حسین میرزایی
- ۱۵۱ به یاد استاد قانع‌راد/ حسین میرزایی
- ۱۵۲ قانع‌راد یک مصلح بود/ حسین میرزایی
- ۱۵۵ روشنفکر حوزه عمومی/ سید جواد میری

- ۱۵۶ قانعی راد، شخصیت کم نظیر / علی نوری
- ۱۵۸ رادمرد جامعه‌شناسی ایران / سید ضیاء هاشمی
- ۱۶۰ روایتی از خانه جامعه‌شناس تازه درگذشته / شهرزاد همتی

گفتگوها

- ۱۶۹ دانش بدن سیاست زدگی / عباس کاظمی
- ۱۷۱ میراث ماندگار یک جامعه‌شناس / مصطفی معین
- ۱۷۳ فرزندان قانعی راد برای ما می‌نویسند
- ۱۷۵ جنسی از مسامحه بر بیه‌نق / کیم تر ارشدی
- ۱۷۷ شهادت بر وفای عهد دانش‌نویس در جهان دانش / اسمعیل خلیلی
- ۱۸۰ برای استاد / محمد علی زلفی گل
- ۱۸۱ برای استاد بی‌بدیل جامعه‌شناسی و همراه بی‌نظیر / شهیندخت مولوردی
- ۱۸۳ دریغ و درد: استاد عزیزم از دنیا رفت! / منوچهر ژانی
- ۱۸۶ او آرش جامعه‌شناسی بود / سید محمد میرسندسی
- ۱۸۷ قانعی راد؛ احیاگر نه امحاگر / سید جواد میری
- ۱۸۹ تلخ و دوست داشتنی / امیر ناظمی
- ۱۹۱ مرگ، نه چون است «حق» است / ناهید توسلی
- ۱۹۲ نمونه آرمانی انسان آکادمیک / نعمت‌الله فاضلی
- ۱۹۴ یادداشتی برای استاد / نعمت‌الله فاضلی
- ۱۹۵ یادداشتی دیگر / نعمت‌الله فاضلی
- ۱۹۶ دل نگران عقلانیت، از میانمان رفت / حسین نوری نیا
- ۱۹۸ ای دوست بخش مرا که در رثایت خاطره می‌نویسم / اسید یعقوب موسوی

سخنرانی‌ها:

- ۲۰۳ رسیدن به جامعه‌شناسی ایرانی دغدغه دکتر قانعی راد بود/ تقی آزاد ارمکی
- ۲۱۰ جامعه‌شناسی نقاد و درد آشنا/ وحید احمدی
- ۲۱۱ امیدواری، قانعی راد را ماندگار کرد/ سید مهدی اعتمادی فر
- ۲۱۲ قانعی راد، تکریم از انسان‌ها را به ما آموخت/ اشرف بروجردی
- ۲۱۵ مردی فراتر از حیطه خویش/ سید محمدرضا بهشتی
- ۲۱۹ نگاه سیستمی و جامع‌نگری قانعی راد/ جعفر توفیقی
- ۲۲۱ قانعی راد پدیده جامعه‌شناسی ایران/ محمدرضا جلایی پور
- ۲۲۵ رسالت اخلاقی علم در جامعه/ نجفقلی حبیبی
- ۲۲۷ قانعی راد، پا در میدان نشر دانش داشت/ هادی خانیکی
- ۲۲۸ مواجهه با میراث قانعی راد نه تنها آسان نیست/ هادی خانیکی
- ۲۳۱ وداع با استاد فرزانه و متعهد جامعه‌شناسی/ حسن سراج زاده
- ۲۳۴ قانعی رادی که می‌شناسم/ سارا شریعتی
- ۲۳۸ آثار قانعی راد، الهام بخش نسل جدید جامعه‌شناسی/ محمد فاضلی
- ۲۴۲ قانعی راد و مسئله علم/ نعمت الله فاضلی
- ۲۴۶ روح نگران قانعی راد در شهرهای ما پرسه می‌زند/ مقصود فراد سواه
- ۲۵۲ تلاش برای ایجاد جامعه علمی منسجم/ ناصر فکوهی
- ۲۵۴ اصلاح‌گرای دانای صبور/ حجت الاسلام داود فیروزی
- ۲۶۰ رویاها تعبیر می‌شود اگر با هم گفت‌وگو کنیم/ عرفان قانعی راد
- ۲۶۲ صدای دیگری غایب/ عزیز قانعی راد
- ۲۶۵ قانعی راد و بحران روشنفکری در ایران/ بیژن عبدالکریمی
- ۲۷۴ شأن روشنفکری قانعی راد/ غلامرضا کاشی
- ۲۷۶ قانعی راد و تلاش برای ایجاد اجتماع علمی/ محمدسالار کسرابی
- ۲۸۳ کمال اخلاقی در شخصیت و منش دکتر قانعی راد/ مصطفی ملیکان

سخن نخست

خبر درگذشت استاد ارجمند و دانشمند فاضل دکتر سید محمدامین قانع‌راد، جامعه‌شناس و روشنفکر شریف، آزاده و مستقل کشور، سخت تکان‌دهنده و ناراحت‌کننده بود. قانع‌راد در زمره آکادمیسین‌هایی بود که هرگز میان وظایف آکادمیک و تعهدات اجتماعی جدایی نیفکند و همواره تلاش کرد به‌طور هم‌زمان در قامت یک چهره علمی و همچنین یک روشنفکر اجتماعی فعالیت کند. او در تمام طول دوره فعالیت علمی و اجتماعی خود، هیچ‌گاه جانب مردم و جامعه ملی را رها نکرد، همواره به نقد ساختارهای سیاسی و فرهنگی و اجتماعی پرداخت و به‌خصوص در دوران سخت در مضیقه قرار گرفتن تشکلهای مستقل علمی، نقشی بی‌بدیل در حفظ و اعتدای این تشکلهای ایفا کرد.

قانع‌راد سال‌ها به سران ضو هیئت علمی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور و نیز عضو و رئیس انجمن جامعه‌شناسی ایران به توسعه و ترویج این علم در کشور کمک کرده بود و جدای از تألیفات متعدد در این حوز، به تربیت شاگردان و دانشجویان بسیاری همت گمارده بود که بی‌شک نامی نیک از او به یادگار خواهد ماند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های فعالیت‌های علمی این استاد بزرگ، نگاه جامع‌نگر و دایره‌وار و به‌عنوان یک جامعه‌شناس در ارتباط با توسعه و مدیریت بود. این مسئله را می‌توان در آثار به‌جامانده از این استاد فاضل مانند *ناهمزمانی دانش، روابط علم و نظام‌های اجتماعی - اقتصاد*، *سراپراز*، و *نظام علمی کشور در برنامه سوم توسعه* به‌روشنی مشاهده کرد.

فقدان دکتر قانع‌راد برای خانواده سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران غمی دوچندان به همراه داشت. این استاد به‌تازگی به عضویت شورای راهبردی این سازمان درآمده بود و مشاورت علمی این سازمان و مسئولیت اندیشگاه فرهنگی این نهاد ملی را برعهده گرفته بود. چشم امید ما برای شکوفایی و تعالی این نهاد نوپا در سازمان اسناد و کتابخانه ملی به تدبیر این استاد فرزانه بود. این ضایعه دردناک را به جامعه علمی و دانشگاهی کشور تسلیت گفته و برای خانواده آن عزیز از خداوند متعال صبر مسئلت می‌کنم و امیدوارم صاحب ماه رمضان حافظ و حامی او باشد و آخرین افطار این ماه را میهمان سفره جدش امیرالمؤمنین علی (ع) باشد.

اشرف بروجردی

رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران